

دیپلماسی دفاعی دریایی ایران با حضور در دریاهاى آزاد

محمود آلاشتی

کارشناس ارشد روابط بین‌الملل

نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با آغاز جنگ تحمیلی در انجام وظیفه ذاتی خود در تأمین امنیت خطوط مواصلاتی اقدام به اسکورت بیش از ۱۰۰۰ کشتی تجاری و نفتکش در خلیج فارس، دریای عمان و اقیانوس هند نمود، که تأثیر بسزایی در تأمین مواد اولیه و تجهیزات مورد نیاز و مصرفی مردم ایران عزیز در آن برهه حساس زمانی داشته است. پس از پایان جنگ این امر با توجه به امنیت خطوط دریایی کمتر شد تا اینکه در سال ۱۳۸۸ و شروع پدیده شوم دزدی دریایی، نیروی دریایی ارتش به‌عنوان اولین نیروی دفاعی کشور در برقراری امنیت و حفظ امنیت آبراه‌های بین‌المللی وارد عرصه دفاعی شد، تا با اسکورت کشتی‌های تجاری ایرانی و خارجی امنیت دریایی را برای شناورهای همه کشورها تأمین کند و به جهانیان نشان دهد که همیشه حافظ صلح بوده است؛ نیروی دریایی ارتش با حضور خود در خلیج فارس، دریای عمان و اقیانوس هند توانسته است حضور ابرقدرت‌های استعماری در منطقه را کم‌رنگ کند و چراغ راهی برای کشورهای منطقه باشد تا امنیت خود را به دست بیگانگان نسپارند و همیشه شعار حفظ امنیت منطقه توسط خود کشورها را سرلوحه کار خود قرار داده است. با فرمان رهبر انقلاب مبنی بر دیپلماسی دفاعی صلح‌آمیز، نداجا نگاه خود را از دریاهاى خانگی (خلیج فارس و دریای عمان) فراتر برده است.

دیپلماسی دفاعی دریایی جمهوری اسلامی ایران مبنی بر صلح و عدم سلطه‌پذیری و سلطه‌گری برای پیشبرد هدفی کلان برای نیروی دریایی ارتش در این مسیر طولانی بوده است. ایران به‌واسطه قرار گرفتن در شمال اقیانوس

هند از موقعیت ژئوپلیتیکی و دریایی ویژه‌ای در منطقه و جهان برخوردار است و اقتدار دریایی و برخورداری از یک نیروی دریایی قدرتمند و کارآمد می‌تواند تأثیر بسزایی در صیانت از منابع ملی و دستیابی به اهداف دفاعی آنان داشته باشد. حضور نیروی دریایی ارتش در آب‌های بین‌المللی در ارتقای دیپلماسی دفاعی دریایی جمهوری اسلامی ایران تأثیر بسزایی داشته و لزوماً این روند موجب اقتدار دریایی و عزت ملی گردیده، همچنین نقش بسزایی در پیشبرد حفاظت از منابع ملی دارد.

امروز توجه کشورها به امنیت دفاعی و توسعه دیپلماسی به‌دلیل روند نزولی توصل به زور برای تأمین خواسته‌ها و هدف‌های خود نسبت به سال‌های پیش کمتر شده و در مقابل تأمین رفاه و توسعه اقتصادی و امنیت اجتماعی و فرهنگی با اهتمام بیشتری دنبال می‌شود؛ در نتیجه کشورها در چهارچوب چنین روندی مأموریت‌های جدیدی را برای ارتش و نیروهای دفاعی خود تعریف می‌کنند. دیگر کارکرد نیروهای انقلابی محدود به دوران جنگ و دفاع نبوده و این نیروها قادرند در زمان صلح به تأمین منابع، اهداف ملی و کمک به کشورها در صورت وقوع حوادث طبیعی اقدام نمایند.

دیپلماسی دفاعی ناظر بر اولویت و برجسته‌سازی کاربست و بهره‌گیری دیپلماسی گفت‌وگو و تعامل بین کشورهاست که نیروی دریایی با حضور در بنادر کشورهای دوست و بازدید از کشورهای مختلف همچنین دعوت از ناوگان دریایی کشورهای میزبان برای بازدید از کشور عزیزمان ایران، مورد توجه ویژه قرار گرفته تا در کنار سایر مؤلفه‌های قدرت نقش خود را به‌خوبی انجام دهند. دریا همواره به‌عنوان نقطه تقابل قدرت‌های بزرگ بوده است، از این رو سیادت و کنترل دریایی

نقش بسیار بالایی برای کشورها در دستیابی به قدرت دریایی و تأمین امنیت جهانی و منابع ملی و بین‌المللی داشته است (افتتاح مرکز کنترل امنیت دریایی در بندر راهبردی چابهار و حضور مستمر در آيونز و ریاست کمیته امنیت آيونز از جمله اقدامات نیروی دریایی ارتش در این خصوص بوده است).

رهبر انقلاب دسترسی به آب‌های آزاد و اهتمام به دریانوردی در طول تاریخ را زمینه ورود ملت‌ها به میدان تمدن و سلطه بر دنیا می‌شمارند. این حقیقت مسلم است که برخی کشورهای صاحب مرزهای آبی با درک این مزیت به درنوردیدن مرزهای آبی با استفاده از دانش و فناوری بومی و عزم و اراده سیاسی و اقتصادی برای کشف سرزمین‌های جدید و کسب منافع بوده، نگاه خود را از دریای خانگی که همان خلیج تا ابد فارس و دریای عمان است با اتکا به دیپلماسی ذاتی به دوردست برده و حضور خود را در آب‌های بین‌المللی تثبیت کرده است.

بالا بردن قدرت بازدارندگی با ارتقا به اندیشه‌های دفاعی رهبر انقلاب از مواردی است که ضرورت مناسب نیروی دریایی ارتش را نمایان می‌سازد. هدف از این مقاله هم تبیین ابعاد دیپلماسی دفاعی نیروی دریایی ارتش و همچنین ملزومات ارتقای دیپلماسی دفاعی دریایی کشور است. امروزه کارکرد نیروهای نظامی فقط محدود به زمان جنگ نبوده و حتی در زمان صلح نیز وظیفی از کاربردهای مختلف از انجام نمایش‌های نظامی مشترک و مبادله اطلاعات نظامی گرفته تا ارسال کمک‌های انسان دوستانه را در بر می‌گیرد.

از این منظر کار ویژه دیپلماسی دفاعی را می‌توان در تحقق و پیاده کردن راهبرد بازدارندگی و کاربرد آن در تعامل واحدهای سیاسی با دیگر واحدهای نظام بین‌الملل دانست. در این مسیر، دیپلماسی دفاعی